

ZMIZELÉ DUBÍ 6.díl

Buschmühle

Areál tzv. Horního mlýna (Obere Buschmühle) v Tovární ulici čp. 46 v Dubí se nachází za budovou bývalého dubského kina EDISON. Na přelomu 19. a 20. století zde byla umístěna pila a truhlářství, které podle dostupných pramenů pravděpodobně vyrábělo malosériové kusy na individuální objednávky. Dále se zde vyráběla dřevitá vlna a to až do roku 1962. Areál byl původně přístupný cestou z Tovární ulice umístěnou vedle Sloupu svaté Trojice po mostě přes potok Bystřici. Další přístup byl možný ze Zahradní ulice nad dnešní prodejnou potravin. V minulosti byla často vzájemně zaměňována čísla popisná 45 a 46 na Horním mlýnu a sousedním rodinném domku, se kterým měl společný dvůr i přístup ze Zahradní ulice. Snad to bylo způsobeno tím, že se oba domy nacházely ve společném prostoru pily.

Pohled od Tovární ulice na Kindermannovu stodolu ve dvacátých letech minulého století. Po zbourání stodoly na jejích základech vyrostlo Weltkino EDISON. Vlevo je původní vzhled Horního mlýna čp. 46. V levém rohu vidíme mostek do Tovární ulice.

Současný vzhled lokality. Mostek byl zničen při povodních v roce 2002 a již nebyl obnoven.

Zřícený mostek u sloupu Svaté Trojice při povodni dne 13.8.2002.

Druhý vjezd do areálu pily ze Zahradní ulice s rodinným domkem čp.45.

Vzhled rodinného domku se změnil, ale do dnešní doby zůstal zachován levý cihlový sloupek vjezdových vrat.

V 19. století byl vlastníkem domu a areálu pan Anton Kindermann, který pro pohon pily vybudoval vodní náhon odbočující z koryta Bystřice pod dnešní školou v Tovární ulici. Náhon přiváděl vodu do malého rybníčku, ze kterého pokračovalo zděné koryto k vodnímu kolu, které pomocí transmisí pohánělo katr, hoblovací stroje, lis na balíky dřevité vlny a další zařízení pily. Před koncem 19. století byl provoz pily podstatně rozšířen o přístavbu umístěnou na severní straně domu. Voda současně poháněla elektrickou turbínu, umístěnou vedle vodního kola, jejíž zbytky jsou dodnes patrné. Elektrický proud o napětí 120V zásoboval přilehlý obytný dům s dřevovýrobou a v budoucnu také kino EDISON. Voda pak zděným kanálem pokračovala do areálu porcelánky zhruba v místě dnešní podnikové prodejny.

Situační náčrt náhonu z roku 1888. Můžeme si povšimnout červeně naznačené přístupové komunikace z Tovární ulice, která však nebyla realizována a budoucí parcelace území vč. návrhu nového trasování dnešní Zahradní ulice (vpravo dole). Krásný příklad územního plánování.

*Pohled od porcelánky na Kindermannovu stodolu (dnes Dům porcelánu s modrou krví).
V pozadí Horní mlýn před požárem. Přibližně v místě plaňkového plotu vede zděný kanál
s vodním náhonem pro porcelánku.*

Dnešní pohled na lokalitu se zpusťm areálem bývalé pily.

Na přelomu 19. a 20. století je objekt nazýván již „Buschmühle“ případně „Obere Buschmühle“ a jeho vlastníkem se stává pan Josef Wunder, který pro pohon pily nechává v roce 1907 vystavět vedle přístřešku s vodním kolem novou zděnou budovu pro parní stroj. Ten zajišťoval opět pomocí transmisí provoz pily i v době, kdy nebylo možné využívat vodní síly, tedy v období sucha anebo tuhých mrazů. Současně byla v sousedství vybudována i místnost pro umístění elektrického dynama. Vedle dnešního Domu porcelánu s modrou krví (dřívější stodoly) se nacházel rozlehlý prostor pro skládku dřeva.

Pohled na dvůr se složištěm dřeva před objektem pily. V pozadí vlevo Kindermannova stodola.

Rušný provoz je již minulostí, jen stará hruška zůstala.

Ve dvacátých letech se vlastníkem pily stává rodina Jentschova, která na základech zbořené tzv. „Kindermannovy stodoly“ staví Weltkino EDISON, kterému jsme se věnovali v jednom z předchozích dílů Zmizelého Dubí. Paní Antonie Jentschová původně pro promítání filmů využívala cirkusový stan, který sloužil jako putovní kino (Wanderkino Jentsch). Pro výrobu el. energie pro toto putovní kino sloužila parní lokomobila.

Wanderkino Jentsch s parní lokomobilou pro výrobu elektrické energie.

Pila „Buschmühle“ i kino EDISON byly napájeny elektrickým proudem o napětí 120V, k jehož výrobě byla využita naistalovaná vodní turbína v přístavku domu čp. 46. Tento dům je do dnešní doby zachován, avšak počátkem 30. let vyhořel a v nové podobě byl kolaudován v roce 1936. Vlastníky již byli Josef a Barbara Jentschovi, spolu s Georgem Mattouschekem.

Obere Buschmühle po požáru.

Současná podoba „Buschmühle“ se zbytky přístavků, ve kterých bylo umístěno vodní kolo, turbína, parní stroj, generátor i sklady.

Řemenice pro kožený řemen pohonu strojního vybavení pily. Vodní kolo bylo umístěno u zdi přímo nad řemenicí. V rohu vidíme ventily přívodního potrubí vodní turbíny.

Zbytek přívodního potrubí k turbíně.

Zanešený vodní náhon.

Jeden z potomků původních majitelů p. Chodec ukazuje zarostlý rybníček vodního náhonu.

Dno rybníčku tentokrát od severu.

Jiří Veselý